

БИБЛИОТЕЧНО-БИБЛИОГРАФСКО И СПРАВОЧНО-ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ В БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

ст. ас. Теодор Иванов

Задълбоченото изучаване на проблемите на библиотечно-библиографската работа в системата на Българската армия е единственият начин за получаване на данни за различните концепции и тенденции, възникнали в определен етап от развитието, както и формулирането на съответните изводи, които са гаранция за постоянно усъвършенстване и превантивност в ежедневната дейност на армейските библиотекарски и библиографски работници.

За съжаление, в библиографознанието и библиотекознанието у нас липсват целенасочено направени изследвания, които да дават отговор на поставените по-горе въпроси. Информация за армейското библиотечно-библиографско и информационно обслужване се съдържа основно в статии, поместени във вестници, списания, периодични сборници и съвсем малко количество в справочници и части от монографии.

След създаването на нашите воински части и поставяне началото на организиран научен и образователен живот в тях след Освобождението, във времето до 1944, по въпросите на библиографията и библиотекознанието има само две публикации.

След 1944 г. военните библиотеки преминават в подчинение на Главното политическо управление на Народната армия (ГлПУНА) и до 1990 г. това определя главното направление в тяхната дейност, а именно идеологическо обслужване на управляващата политическа сила. В този период се наблюдава количествено нарастване на броя на публикациите по армейски библиотечни и библиографски въпроси, като мнозинството от тях представляват отчети за конкретни реализации, проблеми във фондообразуването, рецензии на библиографски указатели, разяснения по организационни въпроси, както и информации за дейността на библиотеките при гарнизонните домове на Народната армия. На общия фон се открояват Димитър Фотев и Христо Тренков, които изработват няколко прегледи, касае-

щи историята и съвременното състояние на библиографската дейност в Българската армия.

Настоящият списък включва в себе си деветдесет и три библиографски описания на публикации, публикувани в периода 1900–2009 година, като деветдесет от тях са поместени в български периодични издания, а три са част от справочници и монографии. Обект на тяхното съдържание са всички дейности, насочени към изработване на библиографски указатели и списъци с военна тематика, практически проблеми в работата на армейските библиотеки, рецензии, анализи на определени периоди, както и биографични сведения за дългогодишни военни библиотекарски работници.

Интересен факт е, че най-много статии са поместени в списание „Библиотекар“, което се явява един вид „цивилно“ списание, но това, от своя страна показва, че проблемите на тази специфична област, са неделими от цялостното състояние на българското библиотечно-библиографско обслужване. Още едно доказателство за това е фактът, че публикации с такава тематика има и в „Годишник на Българския библиографски институт „Елин Пелин“, „Известия на народната библиотека „Кирил и Методий“ и „Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Катедра „Библиотекознание и масови комуникации“ (Табл. 1).

Библиографските описания са подредени азбучно, и в тях се срещат следните съкращения:

Арм. комунист – Армейски комунист

Библ. – библиотека

Библиогр. – библиография

БНА – Българска народна армия

ВА – Военна академия

Воен. журнал – Военен журнал

Военноист. сб. – Военноисторически сборник

ГЩ – Генерален щаб

Год. ББИЕП – Годишник на Българския библиографски институт „Елин Пелин“

ДНА – Дом на армията
Изв. НБКМ – Известия на народната библиотека
„Кирил и Методий”
Нар. армия – Народна армия
Наръч. воен. агит. – Наръчник на военния агитатор

Проп. и агит – Пропагандист и агитатор
Раб. дело – Работническо дело
Тр. ВТУ – Трудове на Великотърновския университет
ЦАБ – Централна армейска библиотека
ЦДНА – Централен дом на армията

Табл. 1

Периодично издание	Брой публикации	Периодично издание	Брой публикации
Армейски комунист	12	Народна армия	23
Библиотекар	30	Наръч. воен. агит.	1
Военен журнал	1	Проп. и агит.	11
Военноист. сб.	7	Раб. дело	1
Год. ББИЕП	1	Тр. ВТУ	1
Изв. НБКМ	2		

1. АЛБУХАЙРЕ, М. и др. [Дейността на] Нашите военни библиотеки / М. Албухайре, Иван Керезов. // Библиотекар, 1957, № 1, с. 22 – 25.

2. АНГЕЛОВА, Траянка. Димитър Фотев на 60 години / Траянка Ангелова. // Библиотекар, 1980, № 10, с. 18.

3. БИБЛИОТЕКАТА към ДНА-Ямбол прилага обществените начала. // Проп. и агит., 1963, № 2, с. 95.

Съвместна работа на библиотекаря Йордан Попов с новосъздадените доброволни съвети.

4. БИВОЛАРОВ, Илия. Армейските библиотеки пред Димитровия юбилей / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1972, № 4, с. 10 – 12.

5. БИВОЛАРОВ, Илия. Библиотеката съдейства за изучаване решенията на Осмия партиен конгрес / Илия Биволаров. // Нар. армия, № 4556, 30 май 1963.

6. БИВОЛАРОВ, Илия. Благороден е трудът на военния библиотекар / Илия Биволаров. // Нар. армия, № 4023, 31 авг. 1961.

7. БИВОЛАРОВ, Илия. Ветеран на библиотечното дело в Народната армия / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1960, № 12, с. 29 – 31.

Александър Петров от ЦАБ при ЦДНА.

8. БИВОЛАРОВ, Илия. Военните библиотеки пред 30-годишния юбилей / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1974, № 4, с. 11 – 13.

9. БИВОЛАРОВ, Илия. Да създадем образцови военни библиотеки / Илия Биволаров. // Нар. армия, № 3524, 22 ян. 1960.

10. БИВОЛАРОВ, Илия. Дейна армейска библиотека [при ЦДНА] / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1971, № 10, с. 30 – 32.

11. БИВОЛАРОВ, Илия. Дейността на ротните библиотеки на по-високо идейно равнище / Илия Биволаров. // Наръч. воен. агит., 1964, № 18, с. 32 – 36.

12. БИВОЛАРОВ, Илия. Нашите военни библиотеки / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1960, № 5, с. 29 – 31.

13. БИВОЛАРОВ, Илия. Нови инициативи в работата на военните библиотеки / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1962, № 9, с. 29 – 31.

14. БИВОЛАРОВ, Илия. Нужен е добър ред в библиотеките / Илия Биволаров. // Нар. армия, № 3389, 13 авг. 1959.

15. БИВОЛАРОВ, Илия. Оживена дейност на армейските библиотеки / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1964, № 12, с. 24 – 26.

16. БИВОЛАРОВ, Илия. Ролята на военните библиотеки във възпитанието на военнослужещите / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1959, № 7-8, с. 34 – 37.

17. БИВОЛАРОВ, Илия. Тя гори в работата си / Илия Биволаров. // Библиотекар, 1967, № 10, с. 16 – 18.

Вяра Ковачева от библиотеката при ДНА – В. Търново.

18. БИВОЛАРОВ, Илия. Форма с огромни възможности / Илия Биволаров. // *Арм. комунист*, 1965, № 6, с. 91 – 94.
Подготовка и провеждане на читателски конференции
19. БИВОЛАРОВ, Илия. Централната армейска библиотека / Илия Биволаров. // *Библиотекар*, 1981, № 11, с. 45.
20. БИВОЛАРОВ, Илия. Широк път на обществените начала в работата на военните библиотеки / Илия Биволаров. // *Библиотекар*, 1963, № 3, с. 14 – 16.
21. БИВОЛАРОВ, Илия. Широк спектър на масово-политическата дейност / Илия Биволаров. // *Арм. комунист*, 1970, № 1, с. 25 – 27.
По-случай 25 год. юбилей на ЦДНА се разглежда и дейността на Централната армейска библиотека.
22. БОНЕВ, М. Към нови успехи в библиотечното дело / М. Бонев. // *Нар. армия*, № 5119, 28 март 1965.
23. БОШНАКОВ, Димитър. Нова крачка в нашата регистрационна специална библиография : Български военен книгопис – г. I – III. 1955 – 1957 / Димитър Бошнаков. // *Год. ББЛЕП [за 1956 – 1957]*, 6, 1959, с. 271 – 276.
24. БОЯДЖИЕВА, Мария. Съкровищница за комунистическо и воинско възпитание / Мария Бояджиева. // *Арм. комунист*, 1964, № 8, с. 93 – 96.
25. [В продължение на 10 дни...] // *Арм. комунист*, 1964, № 1, с. 96.
Библиотекарите от различни военни части и подразделения провеждат дискусия по организационни въпроси.
26. ВЕНКОВА, Лиляна. Военноисторическата библиотека / Лиляна Венкова. // *Нар. армия*, № 4824, 10 апр. 1964.
27. ВЕНКОВА-ИЛИЕВА, Лиляна. Съкровищница на знания / Лиляна Венкова-Илиева. // *Раб. дело*, № 292, 19 окт. 1977.
Военноисторическата библиотека при Института за военна история към ГЩ на БНА.
28. ВУКОВ, Георги. Как организирахме първите читателски конференции / Георги Вуков. // *Прогит*, 1955, № 7, с. 93 – 97.
29. ГОЧЕВ, Христо. Библиотеките в БНА – складове за книги ли са? / Христо Гочев. // *Нар. армия*, № 6731, 5 юли 1970.
30. ДОКТОРОВ, С. Грижи за библиотекарите / С. Докторов. // *Арм. комунист*, 1965, № 8, с. 109.
Проведен десетдневен курс за войници-библиотекари.
31. ИВАНОВ, Теодор. Български военен книгопис 1955 – 1990 : Създаване и развитие на текущата библиография по военни науки / Теодор Иванов. // *Тр. ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“*, 2009, № 1, Катедра „Библиотекознание и масови комуникации“, с. 119 – 168.
32. КОБУРОВА, В. Библиотеката в помощ на самообразованието на офицерите / В. Кобурова. // *Нар. армия*, № 2115, 29 юни 1955.
33. КОБУРОВА, В. Новият правилник на библиотеките / В. Кобурова. // *Нар. армия*, № 2194, 30 септ. 1955.
34. КОБУРОВА, Василка. Полезно военно библиографско пособие / Василка Кобурова. // *Нар. армия*, № 2434, 7 юли 1956.
Бюлетинът „Български военен книгопис“.
35. КОБУРОВА, Василка. Читателските конференции [в ЦДНА и страната] / Василка Кобурова. // *Прогит*, 1956, № 6, с. 89 – 94.
36. КРЪСТЕВ, В. Библиотеката пропагандира военнотехническите знания / В. Кръстев. // *Нар. армия*, № 3539, 9 февр. 1960.
37. КРЪСТЕВ, Кирил. Как беше организирана и проведена една читателска конференция / Кирил Кръстев. // *Прогит*, 1956, № 7, с. 74 – 75.
38. КЪНЧЕВ, Стефан. Българската военна текуща библиография по верен път / Стефан Кънчев. // *Военноист. сб.*, 1965, № 3, с. 77 – 81.
39. МАСОВАТА работа на библиотеката : [Уводна статия]. // *Нар. армия*, № 4014, 20 авг. 1961.
40. МАТЕВ, Ал. Военните библиотеки в помощ на пропагандистката работа / Ал. Матов. // *Нар. армия*, № 1968, 8 ян. 1955.
41. МИХАЙЛОВ, Тодор. Български военен книгопис / Тодор Михайлов. // *Воен.-ист. сб.*, 1956, № 3, с. 120 – 121.
Анализ на първата година на бюлетина.
42. ПЕЕВ, Слав. Библиотеката в помощ на офицерите / Слав Пеев. // *Прогит*, 1955, № 6, с. 77 – 78.

43. ПЕТРОВ, А. Подвижните библиотеки в Народната армия / А. Петров. // П р о п. и а г и т., 1956, № 2, с. 71 – 77.
44. ПЕТРОВ, Александър и др. Военните библиотеки в помощ на подготовката на воините / Александър Петров, Димитър Фотев. // Н а р. а р м и я, № 2565, 8 дек. 1956.
45. ПЕТРОВ, Александър. Едно полезно начинание [Подвижните библиотеки, организирани от библиотеката на ЦДНА] / Александър Петров. // П р о п. и а г и т., 1955, № 8, с. 83 – 84.
46. ПЕТРОВ, Александър. Нашите военни библиотеки / Александър Петров. // Б и б л и о т е к а р, 1958, № 8, с. 20 – 22.
Със сведения за големината на фондовете.
47. ПЕТРОВ, Стефан. Читателската конференция засили патриотизма на воините / Стефан Петров. // П р о п. и а г и т., 1956, № 7, с. 76 – 78.
48. РАБОТАТА на ЦДНА за популяризиране на книгата. // К у л т. - п р о с в. учрежд. в БНА. С., 1984, с. 63 – 64.
Историческо развитие и съвременно състояние на Централната армейска библиотека.
49. РАДОЕВА, Снежана. Осемдесет години от създаването на военноисторическата библиотека / Снежана Радоева. // В о е н н о и с т. с б., 1995, № 1, с. 187 – 191.
50. СТОЙЧЕВ, Иван. За историята на нашите войни, във връзка с библиографията на тази от 1885 г. // В о е н н о и с т. с б., 1930, № 1 – 2, с. 252 – 256.
51. ТОШЕВА, Снежина и др. Справочник на библиотеките в България / Състав. Снежина Тошева, Стоян Шиклев, Тодора Арабаджиева. – С., 1963, с. 35, 112.
Сведения за библиотеката при ВА „Г. С. Раковски” и Централна армейска библиотека.
52. ТРЕНКОВ, Христо. Библиографията в помощ на военната наука / Христо Тренков. // В о е н н о и с т. с б., 1960, № 1, с. 101 – 106.
53. ТРЕНКОВ, Христо. Военно дело. // Т р е н к о в, Христо. Специална библиография : Теория, организация, методика / Христо Тренков. – С., 1958, с. 179 – 182.
54. УСТА-ГЕНЧЕВ, Дабко. Няколко думи по нашия военно-литературен имот (Библиографически бележки) / Дабко Уста-Генчев. // В о е н е н ж у р н а л, 1900, № 4, с. 517 – 524.
55. ФОТЕВ, Димитър. Активна дейност на Централната армейска библиотека / Димитър Фотев. // П р о п. и а г и т., 1962, № 7, с. 55 – 58.
56. ФОТЕВ, Димитър. Библиографията като средство за информация / Димитър Фотев. // А р м. к о м., 1970, № 12, с. 37 – 40.
57. ФОТЕВ, Димитър. Библиография на военната библиография / Състав. Димитър Фотев. – София : ГПУНА, 1972. – 36 с.
Рец. : Зорница Петкова. Ценен принос областта на военната библиография. // Б и б л и о т е к а р, 1972, № 7–8, с. 76 – 77.
58. ФОТЕВ, Димитър. Библиографското обслужване в Народната армия / Димитър Фотев. // В о е н н о и с т. с б., 1964, № 2, с. 75 – 86.
59. ФОТЕВ, Димитър. Библиотеката и военнопатриотичното възпитание / Димитър Фотев. // Б и б л и о т е к а р, 1966, № 9, с. 18 – 22.
60. ФОТЕВ, Димитър. Библиотеките пред прегледа / Димитър Фотев. // Н а р. а р м и я, № 4785, 25 февр. 1964.
61. ФОТЕВ, Димитър. Библиотечното дело в българската народна армия – по ленински път / Димитър Фотев. // И з в. НБКМ, 11(17), 1971, с. 211 – 213.
62. ФОТЕВ, Димитър. Библиотечното обслужване / Димитър Фотев. // А р м. к о м у н и с т, 1978, № 9, с. 61 – 64.
63. ФОТЕВ, Димитър. В чест на VIII конгрес на БКП по комунистически / Димитър Фотев. // Б и б л и о т е к а р, 1962, № 7–8, с. 11 – 15.
64. ФОТЕВ, Димитър. Верен другар и любим учител [е светската военна книга за офицерите] / Димитър Фотев. // Н а р. а р м и я, № 6509, 12 окт. 1969.
65. ФОТЕВ, Димитър. Военноисторическа библиография на България : Библиогр. трудове / Димитър Фотев. // В о е н н о и с т. с б., 1971, № 5, с. 74 – 94.
66. ФОТЕВ, Димитър. ВОСР в нашата художествена литература : Как да организираме читателска конференция / Димитър Фотев. // Б и б л и о т е к а р, 1967, № 5, с. 27 – 30.
67. ФОТЕВ, Димитър. Героизмът на светския войн в художествената литература : Методика на читателска конференция / Димитър Фотев. // Н а р. а р м и я, № 8124, 8 април 1975.

68. ФОТЕВ, Димитър. 25 години българска военна библиография 1945 – 1970 : [Критико-библиогр. преглед] / Димитър Фотев. // Изв. НБКМ, 13, 1973, с. 729 – 731
69. ФОТЕВ, Димитър. Да използваме и художествената литература в атеистичната пропаганда / Димитър Фотев. // Проп. и агит., 1958, № 5, с. 65 – 68.
70. ФОТЕВ, Димитър. 10 години Централна армейска библиотека / Димитър Фотев. // Нар. армия, № 3144, 26 окт. 1958.
71. ФОТЕВ, Димитър. За основното в библиотечната работа / Димитър Фотев. // Нар. арм., № 4489, 9 март 1963.
72. ФОТЕВ, Димитър. Изданията през юбилейната година / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1982, № 3, с. 14 – 18.
73. ФОТЕВ, Димитър. Културно-масова работа на Централната армейска библиотека / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1964, № 1, с. 29 – 32.
74. ФОТЕВ, Димитър. На библиотечната работа – по-голямо внимание / Димитър Фотев. // Проп. и агит., 1961, № 3, с. 68 – 71.
75. ФОТЕВ, Димитър. На добър път, армейски колеги! / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1974, № 5, с. 37 – 39.
- През февруари и март 1974 г. в София е организиран 45-дневен квалификационен курс за военни библиотекари.
76. ФОТЕВ, Димитър. Назрели въпроси на библиотеките [в БНА] / Димитър Фотев. // Арм. комун. и ст, 1967, № 4, с. 30 – 33.
77. ФОТЕВ, Димитър и др. Нашите военни библиотеки / Димитър Фотев, Александър Петров. // Библиотека р, 1958, № 8, с. 20 – 26.
78. ФОТЕВ, Димитър. Неизменното участие и на книгата / Димитър Фотев. // Арм. комун. и ст, 1980, № 7, с. 34 – 39.
79. ФОТЕВ, Димитър. Нови, по-големи изисквания към военните библиотеки / Димитър Фотев. // Нар. армия, № 3454, 30 окт. 1959.
80. ФОТЕВ, Димитър. Нуждата от библиографска култура. // Арм. комун. и ст, 1964, № 12, с. 46 – 50.
81. ФОТЕВ, Димитър. Петнадесет години Български военен книгопис / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1970, № 11, с. 42 – 44.
82. ФОТЕВ, Димитър. Почти три години (Библиотеките при Народната армия) / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1964, № 9–10, с. 31 – 34.
83. ФОТЕВ, Димитър. Свободният достъп при ЦАБ на ДНА / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1961, № 3, с. 22 – 28.
84. ФОТЕВ, Димитър. Септемврийското въстание в читателските конференции / Димитър Фотев. // Нар. арм., № 7572, 11 апр. 1973.
85. ФОТЕВ, Димитър. Спомени и размисли : 30 години Централна армейска библиотека / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1979, № 1, с. 37 – 40.
86. ФОТЕВ, Димитър. Структура на читателските интереси на офицерите в светлината на едно изследване / Димитър Фотев. // Арм. комун. и ст, 1969, № 10, с. 49.
87. ФОТЕВ, Димитър. Съветската книга в живота на българските войни / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1968, № 1, с. 20 – 23.
88. ФОТЕВ, Димитър. 30 години Централна армейска библиотека / Димитър Фотев. // Нар. армия, № 9188, 4 ян. 1979.
89. ФОТЕВ, Димитър. Централната армейска библиотека / Димитър Фотев. // Нар. армия, № 4699, 15 ноем. 1963.
90. ФОТЕВ, Димитър. Централната армейска библиотека при ЦДНА / Димитър Фотев. // Библиотека р, 1958, № 8, с. 22 – 26.
91. ЦЕНОВ, Стоян. В библиотеката на бъдещите командири / Стоян Ценов. // Библиотека р, 1981, № 3, с. 48.
92. ЦЕНОВ, Стоян и др. Отворен прозорец към света / Стоян Ценов, Васил Карабуюков. // Библиотека р, 1978, № 2, с. 44 – 45.
93. ЯНЧЕВ, К. Среща с читателите / К. Янчев. // Арм. комун. и ст, 1965, № 4, с. 112.
- ... в библиотеката при Дом на народния флот – Варна.

